യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്പത്തിപ്രകരണമ്)/സർഗഃ 60✓

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

ഏത+ത്തേ കഥിതം രാമ ദൃ+ശ്യ-ദോഷ-നിവൃ+ത്തയേ .
ലീലോ-പാ+ഖ്യാന-മനഘം(ങ്) ഘനതാം(ഞ്) ജഗത+സ്ത്യജ .. 1

ശാൻ-തൈവ ദൃ+ശ്യ-സ+ത്താ+സ്യാഃ(ശ്) ശമനം(ൻ) നോപ-യു+ജ്യതേ .
സതോ ഹി മാർജന+ക്ലേശോ നാസ ത+സ്തു കദാചന .. 2

ജ്ഞാനേനാ-കാശ-രൂപേണ ദൃ+ശ്യം. ജ്ഞേയ+സ്വരൂപകമ് .
ഇ+ത്യേകീ-ഭൂത-മാലോ+ക്യ+ ജ്ഞസ്-തിഷ്ഠ+ത്യമ്-ബരോ-പമഃ .. 3

പൃ+ഥ്വ്യാദി-രഹിതേ-നേദം(ഞ്) ചിദ്-ഭാസൈവ+ സ്വയംഭുവാ .
സാധിതം(യ്) യദി സി+ദ്ധേന തതഃ(സ്) സ്വാ+ത്മനി സാധിതമ് .. 4

സംവി+ദ്യഥാ യാ/ യതതേ/ തഥാ സൈവ+ വ്യവ+സ്ഥിതാ .
വിസൃഷ്ടാ സൃഷ്ടി-വി+ന്നദ്യാം(യ്) യാവ+ദ്യത്-നാ+ന്ന രോധിതാ .. 5

ചിദാ-കാശാവ-ഭാസോ്യം(ഞ്) ജഗ-ദി+ത്യവ-ബു+ധ്യതേ .
ചി+ദ്വ്യോമ്(നി-ഏ)വാ+ത്മനി+ സ്വ+ച്ഛേ പരമാണുകണം പ്രതി .. 6

ഏവ-മ+സ്യാ മുധാ+ഭ്രാ+ന്തേഃ(ഖ്) കാ സ+ത്താ കേവ വാസനാ .
കാ വാ+സ്ഥാ കാ ച നിയതിഃ(ഖ്) കാവശ്യം/ഭാവിതോ+ച്യതാമ് 7

സർവം(ഞ്) ചൈത+ദ്യഥാ-ദൃഷ്ടം സ്ഥിത-മി+ത്ഥ-മഖ+ണ്ഡിതമ് .
മായൈ-വേയ-മന+ന്തേയം(ൻ) ന ച മായാ+സ്തി കാചന .. 8

ശ്രീരാമ ഉവാച .
അഹോ നു പരമാ ദൃഷ്ടിർ/ദർശിതാ ഭഗവംസ്+ത്വയാ .
ദാവാഗ്നി-ദഗ്ധ-ക+ക്ഷാണാം(ൻ) ദാഹ-ശാ+ന്തൗ കലൈ+ന്ദവീ .. 9

അഹോ നു സുചിരേ-ണാ+ദ്യ+
ജ്ഞാതം(ഞ്). ജ്ഞാത+വ്യ+മ+ക്ഷതമ് .
മയാ യഥേദം(യ്) യ+ച്ചേദം(യ്)-
യാദൃഗ്. ജ്ഞേയം(യ്) യതോ യദാ .. 10

ശാ+മ്യാ-മീവ+ ദ്വിജ+ശ്രേഷ്ഠ നിർവാ-മീവ വിക+ല്പയൻ .
ഏത-ദാ+ഖ്യാന-മാ+ശ്ചര്യം(വ്) വ്യാ+ഖ്യാനം ശാസ്ത്ര-ദൃഷ്ടിഷു .. 11

ഇമം മേ ഭഗവൻ/ബ്രൂഹി സംശയം സർവ-കോവിദ .
തവ പാതും(ൻ)ന തൃപ്തോഽ+സ്മി+
ശ്രോ+ത്ര-പാ+ത്രൈർ/വചോ-മൃതമ് .. 12

സ സർഗ+ത്രിതയേ കാലോ ലീലാ-ഭർതുർ/ഹി യോഗതഃ .
സ+ക്വചിഥ്.കിമഹോ-രാ+ത്രഃ(ഖ്) ക്വചിഥ്.കിം/ മാസ-മാത്രകഃ .. 15

ക്വചിഥ്.കിം ബഹു-വർഷാണി കസ്യചിഥ്.കിമു പേലവഃ .
കസ്യചിഥ്.കിം മഹാ-ദീർഘഃ(ഖ്)
കസ്യചിഥ്.കിം(ങ്) ക്ഷണഃ(സ്)+ സ്ഥിതഃ .. 14

ഇതി മേ ഭഗവൻ.ബ്രൂഹി+ ത്വം(യ്) യഥാ-വദനു+ഗ്രഹാത് .
സകൃ+ച്ഛ്രുതം(ൻ) ന വി+ശ്രാന്തി-മേതി ലോഷ്ടേ യഥാ ജലമ് .. 15

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യേന യേന യഥാ യദ്യ-ദ്യദാ സംവേ+ദ്യതേഽനഘ .
തേന തേന തഥാ ത+ത്ത+ത്തദാ സമനു-ഭൂയതേ .. 16

അമൃ-ത+ത്വം(വ്) വിഷം(യ്) യാതി സദൈവാ-മൃത-വേദനാത് .
ശ+ത്രുർ-മി+ത്ര+ത്വ-മായാതി മി+ത്ര-സംവി+ത്തി-വേദനാത് .. 17

യഥാ ഭാവിത-മേതേഷാം പദാർഥാനാം നിജം(വ്) വപുഃ .
തദേവ ഹി ചിരാ+ഭ്യാസാ+ന്നിയതേർ-വശ-മായതമ് .. 18

കചനൈ-കാ+ത്മി-കൈഷാ ചി+ദ്യഥാ കചതി യാദൃശമ് .
തഥാ തഥാശു ഭവതി തഥ.സ്വഭാവൈക-കാരണാത് .. 19

നിമേഷേ യദി ക+ല്പൗഘ-സംവിദം പരിവി+ന്ദതി .
നിമേഷ ഏവ തഥ്.ക+ല്പോ ഭവ+ത്യ+ത്ര ന സംശയഃ .. 20

ക+ല്പേ യദി നിമേഷ+ത്വം വേത്തി കല്പോഽ+പ്യസൗ തതഃ .
നിമേഷീ-ഭവതി+ ക്ഷി+പ്രം(ൻ) താദൃ+ഗ്രൂപാ+ത്മികാ ഹി ചിത് .. 21

ദുഃഖി-ത+സ്യ നിശാ കല്പഃ(സ്) സുഖിത+സ്യൈവ ച+ക്ഷണഃ .
ക്ഷണഃ(സ്) സ്വപ്നേ ഭവേഥ്.കല്പഃ(ഖ്) ക+ല്പ+ശ്ച ഭവതി+ ക്ഷണഃ .. 22

യഥാ ച മൃ+ത്വാ ജാതോഽഹം(ൻ) തരുണോ യൗവന+സ്ഥിതഃ .
യാതോഽസ്മി യോജന-ശതം സ്വപ്ന ഇ+ത്യനു-ഭൂയതേ .. 23

രാ+ത്രിം(ൻ) ദ്വാദശ-വർഷാണി ഹരി+ശ്ച+ന്ദ്രോഽനു-ഭൂതവാൻ .
ലവണോ ഭു+ക്തവാ-നായു-രേക-രാ+ത്ര്യാ സമാഃ(ശ്) ശതമ് .. 24

യൻ-മുഹൂർതഃ(ഫ്) പ്രജേശസ്യ സ മനോർ/ജീവിതം മുനേഃ .
ജീവിതം(യ്) യ+ദ്വിരി+ഞ്ച+സ്യ ത+ദ്ദിനം(ങ്) കില ച+ക്രിണഃ .. 25

വിഷ്ണോര്യജ്-ജീവിതം രാമ തദ്-വൃഷാ+ങ്കസ്യ വാസരഃ .
ധ്യാന+പ്ര+ക്ഷീണ-ചി+ത്ത+സ്യ ന ദിനാനി ന രാ+ത്രയഃ .. 26

ന പദാർഥാ ന ച ജഗഥ്.സ+ത്യ-മാ+ത്മനി യോഗിനഃ .
മധുരം(ങ്) കടുതാ-മേതി കടു-ഭാവേന ചി+ന്തിതമ് .. 27

കടു ചായാതി മാധു+ര്യം മധുര+ത്വേന ചി+ന്തിതമ് .
മി+ത്ര-ബു+ദ്ധ്യാ+ ദ്വിഷ+ന്മിത്രം രിപു-ബു+ദ്ധ്യാ രിപുഃ(സ്) സുഹൃത് .. 28

ഭവതീതി മഹാ-ബാഹോ യഥാ-സംവേദനം(ഞ്) ജഗത് .
അന+ഭ്യസ്താഃ(ഫ്) പദാർഥാ യേ ശാ+സ്ത്ര-പാഠ-ജപാ-ദയഃ .. 29

തേഷാം/ സംവേദനാ+ഭ്യാസാൻ-നൂന-മ+ഭ്യേതി സാ+മ്യതാ .
നൗയാ-യിനാം/ ഭ്രമാർ/താനാം(വ്) വേദ-നാദ്ഭൂർ-വിവർതതേ .. 30

അവേദനാ+ഭ്രമാർതാനാ-മപി നൈഷാം(വ്) വിവർതതേ .
ശൂ+ന്യമാ-കീർണതാ-മേതി വേദനാഥ്.സ്വപ്ന-ദൃ+ക്ഷ്വിവ .. 31

വേദനാഥ്.പീതമാ-നീലം/ ശു+ക്ലം വാ+പ്യനു/ഭൂയതേ .
ആപ+ദ്വദുഥ്.സവഃ(ഖ്) ഖേദം(ങ്) കരോതി പരി-മോഹതഃ .. 32

കു+ഡ്യേ്പി ഖ ഇവാ-ചാരോ ദൃഷ്ടോ ന+ന്വ-വിചാരിണഃ .
അസ+ദ്യ+ക്ഷോ വിമൂ-ഢാനാം പ്രാണാന+പ്യപ-കർഷതി .. 33

വേദനാഥ്.സ്വപ്ന-വനിതാ ജാ+ഗ്ര-തീവ രതി+പ്രദാ .
യ+ദ്യഥാ-ഭാസ-മായാതം(ൻ) ത+ത്തഥാ+ സ്ഥിരതാം(ങ്) ഗതമ് .. 34

അസദേവ നഭ+ശ്ചൈവ/ നഭ ഏവ ചിദാ+ത്മനി .
ശത-ഹസ്താമ്ബുദ+ച്ഛായാ/നട-നൃ+ത്ത-മിവാ-തതമ് .. 35

ഗഗനേ മാനസം/ സ്പന്ദം(ഞ്) ജഗ+ദ്വി+ദ്ധി ന വസ്തു തത് .
മി+ഥ്യാ+ജ്ഞാന-പിശാ-ച+സ്യ+ സ്പന്ദ-ദർശന-മാകൃതി .. 36

മായാ-മാത്രക-മേവേദ-മരോധക-മഭി+ത്തി-മത് .
ഇദം ഭാ+സ്വര-മാഭാതം/ സ്വ+പ്ന-സംദർശനം/ സ്ഥിതമ് .. 37

അപൂർവ-മേവാ-സുപ്ത+സ്യ നര+സ്യേ-വോദിതം വിദുഃ .
അചേതാ ചേതതി+ സ്തമ്ഭോ യാദൃശം ശാല-ഭ+ഞ്ജികാമ് .. 38

പരമാർഥ-മഹാ+സ്തമ്ഭഃ(സ്) സൃഷ്ടിം(ഞ്) ചേതതി സാദൃശമ് .
യാദൃശോ മേ നരഃ(ഫ്) പാർശ്വേ+ സ്വപ്നേ+ ക്ഷുബ്ധോ മഹാഭടൈഃ .. 39

താദൃശോ+ ബ്ര+ഹ്മണഃ(സ്) സ്വർഗോ ബുദ്ധ ഏവ സുഷുപ്ത-വത് .
തൃണ-ഗുല്മ-ലതാ-യുക്തഃ(ശ്) ശിശി-രാ+ന്തേ യഥാ രസഃ .. 40

വാസന്തഃ(സ്) സംസ്ഥിതോ ഭൂമൗ/ തഥാ സർഗഃ(ഫ്) പരേ പദേ .
യഥാ+ ദ്രവ+ത്വം(ങ്) കനകേ സ്ഥിത-മ+ന്ത-രനു+ന്മിഷത് .. 41

തഥാ+ സ്ഥിതഃ(ഫ്) പരേ സർഗ ആ+ത്മ-വർഗാ-ദണാ-വണൗ .
സംനി-വേശോ യഥാങ്.ഗാനാ-മങ്ഗിനോ്യന+ന്യ ആ+ത്മനഃ .. 42

ജഗ-ദേവ-മനങ്.ഗ+സ്യ+ സ്വാ+ത്മനോ+ ബ്ര+ഹ്മണസ്-തഥാ .
യാദൃ-ഗേക-നരഃ(സ്) സ്വപ്നേ യു+ദ്ധമ+ന്യം(ൻ) നരം പ്രതി .. 43

താദൃശം സദ-സ+ദ്രൂപം സ്വാ+ത്മേദം(വ്) വ്യോമഗം(ഞ്) ജഗത് .
മഹാ+കല്പാന്ത-സർഗാദൗ ചിഥ്.സ്വഭാവ-മിദം(ഞ്) ജഗത് .. 44

കാരണ+ത്വം മിഥഃ(ഫ്) പ+ശ്ചാ-ദസ-ദേതി ന വാസ്തവമ് .
മു+ക്തേ്യ+സ്മിൻ/ബ്ര+ഹ്മണി യദി+
ബ്ര+ഹ്മാ+ന്യഃ(സ്) സ്മൃതിജോ ഭവേത് .
തഥ്.സ്മൃതി+ജ്ഞപ്തിജേ സർഗേ+
സ്ഥിതൈവ+ ജ്ഞപ്തി-മാ+ത്രതാ .. 45

ശ്രീരാമ ഉവാച .
പൗരാണാം മ+ന്ത്രി-മു+ഖ്യാനാം(വ്) വിദൂരഥ-കുല+ക്രമഃ .
സമമേവ കഥം(ൻ) ത+ത്ര സർവേഷാം/ പ്രതി-ഭാസിതഃ .. 46

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ചിതഃ(സ്) സമനു-വർത+ന്തേ മു+ഖ്യായാഃ(സ്) സർവ-സംവിദഃ .
യഥാ വിപുല-വാ+ത്യായാഃ(സ്) സാമാ+ന്യാ വാത-ലേഖികാഃ .. 47

പരസ്-പരാനു-സാരേണ തഥാ-രൂപേണ സംവിദഃ .
കചിതാ+സ്താഃ(ഫ്) പ്രജാപാല+പ്രജാ-വാസ്ത+വ്യ-മ+ന്ത്രിണഃ .. 48

ഏവം/രൂപാഥ്.കുലാ+ജ്ജാതോ രാജാ+സ്മാക-മയം(ൻ) ത്വസൗ .
കചിതാ ഇവ വാസ്ത+വ്യ-വിദോ വൈദൂരഥേ പുരേ .. 49

കചനേ ചിഥ്.സ്വഭാ-വസ്യ ന ച കാരണ-മാർഗണമ് .
യു+ക്തം മഹാ-മണേർ/ഭാസാ-മിവാ+ന്യത്ര+ സ്വഭാ-വതഃ .. 50

അഹമേവം(ങ്) കുലാചാരേ രാജാ+ സ്യാമേവ-മിത്യപി .
വിദൂരഥ-വിദോ ര+ത്താ-ദുദിതാ+ പ്രതിഭാ യഥാ .. 51

യാവ+ന്തോ ജ+ന്തവോ യസ്മി+ന്യേ യേ സർഗേ യദാ യദാ .
തേ സർവ-ഗ+ത്വാ+ച്ചി+ദ്ധാതോ-ര+ന്യോന്യാ-ദർശതാം(ങ്) ഗതാഃ .. 52

തീ+വ്ര-വേഗ-വതീ യാ+ സ്യാത്-ത+ത്ര സംവിദ-ക+മ്പിതാ .
സൈവാ-യാതി പരം സൈ്ഥ+ര്യ/മാമോക്ഷം(ൻ) ത്വേക-രൂപിണീ .. 53

ബലവ+ച്ചിദ്-വിലാ-സാനാ-മനു-വൃ+ത്ത്യാ പരസ്പരമ് .
സ്വഭാവാഃ(ഫ്) പ്രതി-ബിമ്ബ+ന്തി ചിദാ-ദർശേ+ സ്വഭാവതഃ .. 54

ത+ത്രാതി-യ+ത്താജ്.ജയതി സത്യാഃ(സ്) സംവിദ ആ+ത്മസാത് .
കുർവ+ന്തി സരി-ദമ്ഭോധി-ഗാമിനീ സരിതോ യഥാ .. 55

യേ സമാസ്-ത+ത്ര തേ താവ+ദ്യത+ന്തേ ചിഥ്.സ്വഭാ-വതഃ .
യാവ-ദേകോ ജയ+ത്യ+ത്ര+ ദ്വിതീയഃ(സ്) സ നിമ+ജ്ജതി .. 56

ജായ-മാനേഷു ന+ശ്യഥ്.സു വർത-മാനേഷു ഭൂരിശഃ .
ഏവം/ സർഗ-സഹ+സ്രേഷു പരമാണു-കണം പ്രതി .. 57

ന കിംചിഥ്.കേനചി+ദ്ധ്യാപ്തം(ൻ) ന കിംചിഥ്.കേനചിഥ്.സ്ഥിതമ് .
ചിദാകാശ-മിദം ശാ+ന്ത-മതഃ(സ്) സർവ-മഭി+ത്തി-മത് .. 58

അയമാ-ഭാസതേ+ സ്വപ്നോ നിർനി+ദ്രോ ദൃഷ്ടി-വർജിതഃ .
അവശ്യം-ഭാവി-ബോധസ്തു+ സ്വനു-ഭൂതോ\+പ്യ-സ+ന്മയഃ .. 59

പ+ത്ര-പുഷ്പ-ഫലാം-ശാ+ത്മാ യഥൈകഃ(സ്) സ്വാ+സ്ഥിതോ+ ദ്രുമഃ .
അനന്ത-സർവ-ശ+ക്ത്യാ+ത്മാ+ ഹ്യേക ഏവ തഥാ വിഭുഃ .. 60

മാതൃ-മേയ+പ്രമാണാദി-മായാ+ത്മക-മജം പദമ് .
ബു+ദ്ധം/ വിസ്മൃതി-മായാതി ന കദാചന ക+സ്യചിത് .. 61

ശൂ+ന്യോ-ദയാസ്ത-മയ-വസ്തു തമഃ(ഫ്)പ്രകാശം
ദി+ക്കാല-രൂ+പ്യപി സദൈക-മനാദി-ശു+ദ്ധമ് .
ആ+ദ്യ+ന്ത-മ+ധ്യ-രഹിതം സ്ഥിതമ+ച്ഛ-മമ്ബു
സൗ+മ്യ+ത്വ വീചി-വലനാ+ദ്ധ്യ-മിവൈക-മേവ .. 62

അഹംത്വ-മി+ത്യാദി-ജഗഥ്.സ്വരൂപാ
വിശു+ദ്ധ-ബോധൈക-വിഭാ വിഭാതി .
ആകാശ-കോശേ നിജ-ശൂ+ന്യ-തേവ+
ദ്വൈ-തൈ+ക്യ-സംക+ല്പ-വിക+ല്പനാ+ച്ച .. 63

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോ+ക്ഷോ-പായേ-ഷൂത്പത്തി+പ്രകരണേ ലീലോ-പാഖ്യാനേ പ്രയോജന-വർണനം(ൻ) നാമ ഷഷ്ടി-തമഃ(സ്) സർഗഃ .. 60 ..

ഓം

****

CHECKED BY GURU P.R.IYER
22.09.2023